

Brasiliansk vandringsspindel

***Phoneutria nigriventer*, Keyserling 1891**

Text och bild:

Lennart Pettersson, minax@chello.se (SHF)

www.minaxtarantulas.net

Släktet *Phoneutria*, Perty 1833, vandringsspindlar, tillhör familjen Ctenidae där *Phoneutria* är ett släkte av ca 40 stycken, och det enda släktet i familjen som innehar ett gift som är potentiellt farligt för människor.

Släktet *Phoneutria* finns över stora delar av Sydamerika, och efter en revision av släktet år 2001 finns 5 arter beskrivna:

P. bahiensis, Simó & Brescovit, 2001

P. boliviensis, F. O. P.-Cambridge, 1897

P. fera, Perty, 1833

P. nigriventer, Keyserling, 1891

P. reidyi, F. O. P.-Cambridge, 1897

P. bahiensis är endemisk till ett litet område i delstaten Bahia i Brasilien.

P. boliviensis finns i Bolivia, Paraguay, Colombia, nordvästra Brasilien, Ecuador, Peru och Centralamerika.

P. fera finns i Amazonasregionen i Brasilien, Ecuador, Peru, Surinam och Guyana.

P. nigriventer finns i norra Argentina, Uruguay, Paraguay, centrala- och sydöstra Brasilien. Exemplar hittade i Montevideo (Uruguay) och Buenos Aires (Argentina) har troligen blivit introducerade genom banantransporter.

P. reidyi finns i Amazonasregionen i Brasilien, Peru, Venezuela och Guyana.

Phoneutria skiljer sig från andra släkten i familjen Ctenidae genom en tät kam av hår på främre kanten och ventrala delen av pedipalperna. Därav ett av spindlarnas populärnamn, »kamspindlar«. Säreget för *Phoneutria* är också dess varningsbeteende, att hålla kroppen och de två första benparen vertikalt uppåt och gunga sakta fram och tillbaka horisontellt.

Utseende

P. nigriventer är relativt stora, honor 3–5 cm i kroppslängd och har ett benspann på 13–15 cm. Hannarna är lite mindre i kroppsstorlek, 3–4 cm, och ett benspann på ca 15 cm. Färgen varierar geografiskt (till sån stor del att man tidigare beskrivit vissa av dessa färgvarianter som egna arter), vanligast är en brun grundfärg med små ljusare fläckar med en mörk bård som sitter på abdomen radvis. Undersidan är vanligen något mörkare till färgen med en svart eller mörkbrun fläck på abdomen (därav namnet nigriventer som betyder »svart buk«). Juvenila individer har ett rött fält på abdomens undersida. Benen har liknande färg som kropp och chelicera är rödfärgad.

I naturen

P. nigriventer hittar man naturligt i södra och sydöstra Brasilien och i delar av norra Argen-

Typiska habitat i Parana, Brasilien, där man ofta hittar *Phoneutria nigriventer* under träbitar och i låg vegetation.

tina. I andra delar av Sydamerika t.ex. Uruguay och i Argentina är den introducerad genom bananförsändelser (pers. kor. Claudio Lipari) och sannolikt även i Paraguay vilket nämns som utbredningsområde i litteraturen.

Den lever för det mesta i marknivå och sitter ofta gömd under löv eller träbitar. De spinner inga nät till skydd som många arter av spindlar gör, och fabricerar heller inga fångstnät utan jagar aktivt med hjälp av sin relativt goda syn och utmärkta känsel.

Giftet

Den mest kända arten är nog *P. fera*, som i populärlitteraturen har fått ett rykte att vara den giftigaste spindeln i världen. Huruvida det är fallet går att diskutera men klart är att arten har ett mycket kraftigt neurotoxin, liksom *nigriventer*.

De flesta blir dock bitna av just *nigriventer* på grund av att den är vanligt förekommande

på den brasilianska atlantkusten runt och i tätbefolkade städer som Sao Paulo och Rio de Janeiro medan *fera* är mindre vanliga i sitt utbredningsområde och hittas till största delen i amazonasregionen där befolkningen är mindre tät.

Forskningen på Phoneutriagift görs mest på just giftet från *nigriventer*, och man tror att en del av betten som man tillskrivit *fera* egentligen kommer från felidentifierade spindlar som troligen varit *nigriventer*. (pers. korr. Rogerio Bertani, Butantan Inst.)

Hur farlig är då *nigriventer*? Dödsfall har inträffat och under åren 1926 – 1996 inträffade 14 dödsfall. Numera finns det ett fullgott serum tillgängligt i Brasilien som tillverkas på Butantan Institute i Sao Paulo.

De omedelbara effekterna efter ett bett är

Adult hona *Phoneutria nigriventer* i terrarium.

intensiv lokal smärta och svullnad i bettområdet, följt av allvarliga systema effekter som oregelbunden hjärtrytm, hindrande av blodets koagulering, priapism, lungödem och kräkningar.

Ett bett ska man naturligtvis inte ta lätt på trots att statistiken visar att risken att dö är relativt liten. Har man otur kan det ge obehagliga effekter och även döden som följd och man ska vara speciellt försiktig om serum ej finns tillgängligt.

Statistik över antal bett och dödsfall

(uppgifter från Rogerio Bertani, Butantan Inst.)

Delstat

Sao Paulo 773 bett per år / 1 död på 2.320 bett

Parana 150 bett per år / 2 döda på 602 bett

Santa Catarina 86 bett per år / ingen död

Rio Grande do Sul 218 bett per år / ingen död

Serum användes i 3,3% av fallen.

Som kuriosa kan nämnas att LD50 för *nigriventer* i test visats vara runt 0,3 mg och som jämförelse 5,5 mg för *Latrodectus mactans* (östlig svart änka). Man bör dock ta alla LD50 test med en nypa salt.

I terrariet

Efter många års hållande av fågelspindlar och diverse andra spindelsläkten fick jag då äntligen tag på vandringspindelns *Phoneutria nigriventer*. Ett antal juveniler och en stor hona fick jag hem. Efter att färdigställt ett helglasterarium i storleken 30x30x30cm för den adulta individen skulle jag då öppna burken hon låg i för att släppa in henne.

Jag visste att dessa spindlar är otroligt snabba och klättrar på allt men jag var nog inte riktigt beredd på detta. Jag lade in hela burken och tog sedan av locket med en lång stålpinsett. Hon exploderade ut i terrariet och sprang några varv innan hon lugnade

sig och hittade en trygg plats bakom en korkbarksbit.

Man behöver ingen extra värmekälla till dessa spindlar, utan normal svensk rumstemperatur är varmt nog. Dock bör man öka värmen några grader när honan lägger en äggsäck. Inredningen kan bestå av ett antal korkbarksbitar och några centimeter torv på botten plus några torra rötter, det gör att terrariet ser lite trevligare ut. All annan dekoration är egentligen onödig, och torra löv på botten, vilket ser mycket snyggt ut, gör att spindelns försvinner i terrariet vilket är direkt olämpligt när man måste ta ut vattenskålen eller sköta andra saker i terrariet. Denna art är det sista man vill ha springandes upp på armen!

Förutom relativa svårigheter vad gäller flytt av dessa spindlar är de problemfria i fångenskap. De äter det mesta som man erbjuder dom; syrsor, kackerlackor och även musungar. De juvenila som jag hållt har även de varit lätta att sköta. De växer snabbt och når könsmognad på ett år ungefär. Små nykläckta ungar är däremot en annan sak, de är ytterst svåra att få att överleva (mer om detta längre fram).

Parning

Efter att fått ett par hannar skulle jag prova para mina två köns mogna honor.

Här följer mina anteckningar om händelserna:

Den 11:e februari 2004 provade jag para *nigriventis*, faktiskt två par av denna art. Då dessa spindlar är snabba och nervösa av sig gick introduktionen smidigare än väntat. Efter att jag introducerat hannarna till respektive hona så var det med andan i halsen

för vad som skulle hända. Jag hade matat på honorna ordentligt innan hannarna introducerades (som brukligt är med spindelhonor innan parning, för att förhindra att hannen blir mat).

Jag kunde heller inte öppna locket och separera dem åt ifall honan bestämde sig för att hannen var mat av uppenbara skäl. Hellre att han dör än att jag riskerar ett bett eller får en förrymd spindel lös. Det enda jag kunde göra var att hoppas på det bästa.

Efter ca: 5 minuter började den första hannen att försiktigt trumma sina pedipalper. Efter ytterligare en stund började han försiktigt att röra på sig, och stannade. Han började röra sin abdomen upp och ner (jag trodde då att han spann silke men jag såg inget sådant – det var kanske del i uppvaktningen?).

Sakta rörde han sig mot honan och hon rörde sig sakta mot honom. Då han kände hennes ben snudda hans ben sprang han iväg och gömde sig bakom en korkbarksbit. Ingen bra början...

Strax efter introducerade jag henne nummer 2 till hans respektive hona. Jag gick sedan ut i köket för att hämta en läsk och hörde då ett sjuhelvetes väsen från terrariet och par nummer 1 är uppenbarligen i närstrid där hannen förlorat. Hon hade övermannat honom och fick sig ett skrovsmål mat. Jag observerade aldrig att någon parning ägt rum.

Jag observerade par nummer 2 i typiskt parningsposition men det var över på några ögonblick så jag hann aldrig se om hannen fick tillfälle att föra in embolus. Han lyckades dock slita sig fri men förlorade ett ben som honan åt upp.

Den 29:e april 2004 observerade jag en äggsäck lagd av hona nummer 2. Tefatsformad och 3–4cm i diameter. Honan vaktade den konstant genom att hålla den mellan pedipalper och första benparet. En nervös väntan började.

Författaren:

Lennart Pettersson är en erfaren spindelhållare. Han har ägnat sig åt dessa djur sedan 80-talet. Han har även ett stort intresse för huggormar och hungriga fiskar.

Den 27:e maj kläcktes äggsäcken och ungarna har nu kommit ut. Ca 500+ (kanske 1.000, svårt att uppskatta exakt). De var endast ett par millimeter i benspann. Inga jättar direkt! Den 3:e juni ömsade de för första gången och jag matar dem med bananflugor.

En andra äggsäck lades av honan den 8:e juli. 2:a augusti kläcktes denna äggsäck och antalet var liknande den första.

De ömsade den 8:e augusti.

En tredje äggsäck kom 9 september. Den visade sig vara infertil eller också torkade den ut.

Ungarna av *Phoneutria* har visat sig vara mycket svåra att dra upp i storlek. De dör vanligtvis efter ett antal ömsningar utan uppenbar anledning. Det har inte hjälpt att försöka variera temperatur eller fuktighet. En god vän fick ett mindre antal att överleva till juvenil storlek och våra metoder i skötsel var likvärdiga. Andra arter av ctenider ska vara relativt lätta att dra upp i adult storlek, t.ex. *Cupennius salei* som är ganska vanlig i hobbyn.

Enligt Rogerio Bertani på Butantan är det även i hemlandet mycket svåra att dra upp

ungarna i storlek. De fångar sina honor i naturen när de behöver fler individer till giftmjölkningen istället för att odla dom.

Sådan lyx har inte vi européer men jag ska göra fler försök att lösa problemet.

Avslutning

Phoneutria är trevliga och mycket intressanta spindlar i terrarium, om man har lång vana av snabba aggressiva spindlar. Har man inte det, bör man hålla sig borta från detta släkte då ett bett kan vara dödligt. De är lättskötta och kräver mycket lite annat än stor respekt och en rejäl dos vett.

Referenser.

Simó, Miguel & Brescovit, D. Antonio, 2001

Revision and cladistic analysis of the Neotropical spider genus Phoneutria Perty, 1833 (Araneae, Ctenidae), with notes on related Cteninae

Herzig, von Volker, 2004

Geschlechtsspezifische Variationen im der gift der brasilianischen Kammspinne Phoneutria nigriventer (Keyserling, 1891)

Ett stort tack till Rogerio Bertani och Claudio Lipari för personlig korrespondans.